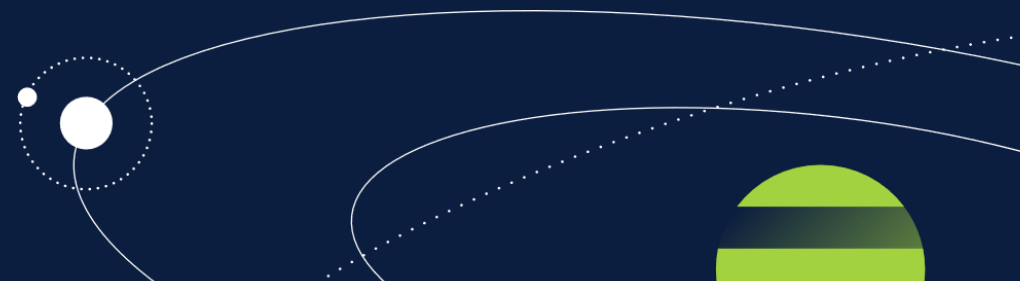

Viešųjų pirkimų savaitinis naujienlaiškis

2024 m. gegužės 27 d. – birželio 9 d.
2024 m. 22-23 savaitės

Turinys

1. Savaitės komentaras
2. Teisės aktų pakeitimai
3. Institucijų aktualijos
4. Teismų praktika

Savaitės komentaras

Mielieji,

praėjusios dvi savaitės buvo gan ramios, bet įdomios: VPT pateikė derinti svarbų rangos sutarčių projektą, be to, papildė VP švieslentės funkcionalumus dėl centralizuotų pirkimų; tuo tarpu apeliacinis teismas priėmė 3 nutartis, iš kurių svarbiausia, be abejonės, dėl SAULĖ IS sutarties vykdymo.

Verta pasidžiaugti, kad VPT priėmus sprendimą nutraukti sutartį dėl SAULĖ IS kūrimo, tokio sprendimo teisėtumą patvirtino teismas: VPT pavyko apginti savo interesus abiejų instancijų teismuose ir įrodyti, kad nei tiekėjo reikalavimas keisti viešojo pirkimo sutartį, nei prašymas jį atleisti nuo civilinės atsakomybės už vėlavimą nėra pagrįsti.

Dr. Karolis Kačerauskas

„Ellex Valiunas“ partneris, Viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos praktikos vadovas

[Kontaktai](#)

TEISĖS AKTŲ PAKEITIMAI

2024 m. 22-23-ąją savaites nebuvo priimta viešųjų pirkimų sričiai reikšmingų teisės aktų.

INSTITUCIJŲ AKTUALIJOS

- 1. VPT: kviečia** teikti pastabas Statybos rangos sutarties sąlygų projektui. Įgyvendindama Viešųjų pirkimų įstatymo 87 str. nuostatas, VPT parengė tipinių statybos rangos sutarčių sąlygų projektą. Šios sąlygos, susidedančios iš bendrųjų ir specialiųjų sąlygų bei sutarties priedų, bus taikomos pirkimo sutartims, išskyrus atvejus, kai jų taikymas nėra tinkamas perkamam objektui dėl jo ypatumų. VPT kviečia perkančiąsias organizacijas, tiekėjus ir kitus suinteresuotus asmenis aktyviai dalyvauti ir teikti pastabas, įžvalgas bei pasiūlymus, siekiant tobulinti šias sąlygas ir užtikrinti skaidrumą bei efektyvumą viešuosiuose pirkimuose. Pastabas dėl sutarties sąlygų projekto VPT galima teikti iki 2024-06-21.
- 2. VPT: papildė** viešųjų pirkimų **Švieslentę** naujomis galimybėmis analizuoti viešųjų pirkimų centralizacijos mastą ministerijų lygmeniu. Švieslentėje nuo šiol bus galima realiu laiku analizuoti ministerijų ir joms pavaldžių organizacijų, dėl kurių pirkimų centralizavimo procesų vykdoma stebėseną, nuo 2021 m. iki dabar įvykdytų pirkimų apimtį ir centralizacijos masto pokytį tiek bendrai, tiek pagal atskiras ministerijas bei joms pavaldžias organizacijas.

TEISMŲ PRAKTIKA

1. Lietuvos apeliacinis teismas: teisės verstis veikla – prekiauti, montuoti, prižiūrėti ir remontuoti konkrečią jonizuojančią spinduliuotą skleidžiančią įrangą (atitinkamo gamintojo ir modelio) – turinys išplaukia ne tik iš pirkimo sąlygų, bet ir specifinio ūkio subjektų licencijavimo reguliavimo (UAB „Autokausta“ v AB „Lietuvos geležinkeliai“, 2024-05-27)

Ginčas byloje kilo dėl PO sprendimų 2 tarptautiniuose pirkimuose skelbiamų derybų būdu, kuriais PO siekė įsigyti rentgeno kontrolės sistemos traukiniams tikrinti įrangą, jos sumontavimo bei reikalingos infrastruktūros statybos geležinkelio stotyse paslaugas, sprendimų atmesti tiekėjo pasiūlymus. Pirkimo sąlygose buvo nustatytas reikalavimas tiekėjo teisei verstis veikla, reikalinga sutartims įvykdyti – teisė prekiauti, montuoti, prižiūrėti ir remontuoti jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinius; ši turi būti įgyta iki paraiškų pateikimo terminio pabaigos. Tiekėjo pasiūlymai buvo atmesti dėl to, kad jos pasitelktas subtiekęjas, kurio pajėgumais teikėjas rėmėsi, neatitiko reikalavimo dėl teisės verstis veikla, atsižvelgiant į tai, kad šiam subjektui išduotoje licencijoje paraiškos padavimo metu nebuvo nurodytas konkreči įrangą, kuri pasiūlyta pirkimuose.

Lietuvos apeliacinis teismas (**Teismas**), palikdamas nepakeistą pirmos instancijos teismo sprendimą, tiekėjo ieškinį atmetė.

Pirma, Teismas nesutiko su tiekėju, kad kvalifikacijos reikalavimas nesusijęs su konkrečia gamintojo įrangą, ir paaiškino, kad nors Pirkimų sąlygose nėra tiesiogiai įtvirtintas reikalavimas turėti teisę dirbti su konkrečia įrangą, tokio reikalavimo pobūdis kyla iš licencijavimo tvarkos. T. y., pagal galiojantį teisinį reguliavimą licencija, kurią tiekėjai privalėjo turėti iki paraiškų pateikimo termino pabaigos, galėjo būti išduota (ir sukelti padarinius) tik konkrečių įrenginių atžvilgiu. Teismas konstatavo, kad, nors tiekėjai paraiškose ar pasiūlymuose neprivalėjo nurodyti konkretaus įrangos gamintojo ir modelio, jie turėjo būti apsisprendę dėl konkrečios siūlomos įrangos, įsitikinę, jog ji atitinka Pirkimų sąlygų reikalavimus, ir bet kuriuo metu galėti pateikti deklaraciją apie gamintojo registracijos vietą bei prekės pavadinimą.

TEISMŲ PRAKTIKA

Antra, Teismas atmetė tiekėjo argumentą, kad jo atitiktį reikalavimui verstis veikla patvirtina aplinkybė, jog subtiekęs nuo 2019 m. iki šiol turi teisę prekiauti, montuoti, prižiūrėti, remontuoti jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinius. Teismo vertinimu, tiekėjo subtieėjo turima licencija nėra pakankama pagrįsti kvalifikacijos atitiktį, kadangi paraiškos pateikimo metu galiojusioje licencijoje buvo nurodyta kito gamintojo įranga, kuri nesiūloma nagrinėjamuose Pirkimuose.

Trečia, Teismas nesutiko su tiekėjo pozicija, kad šiuo atveju buvo privaloma vadovautis kasacinio teismo suformuluota praktika, pagal kurią PO tiekėjų pasiūlymus vertina išimtinai pagal viešojo pirkimo sąlygas ir bet koku atveju PO negali atmesti tiekėjo pasiūlymo pagal iš anksto aiškiai neišviešintus reikalavimus, nepriklausomai nuo to, kad jų taikymo poreikis kyla dėl kitų specialiųjų teisės aktų taikymo. Teismas nurodė, kad nagrinėjamas kvalifikacijos reikalavimas Pirkimų sąlygose buvo apibūdintas pakankamai aiškiai: PO nurodė konkrečią veiklą (prekiauti, montuoti, prižiūrėti ir remontuoti jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinius), aiškiai įvardijo šiai veiklai vykdyti reikalingą dokumentą (licencija), jo išdavimo teisinį pagrindą. Taigi, nors kvalifikacijos reikalavimas nebuvo tiesiogiai įtvirtintas kaip reikalavimas turėti teisę dirbti su konkrečia Pirkimams siūloma įranga, toks reikalavimo pobūdis kilo iš aptariamų specifinės teisės esmės ir licencijavimo tvarkos, kuri ieškovei turėjo būti gerai žinoma.

[Ellex: mūsų vertinimu, pristatomi Teismo argumentai galimai prieštarauja kasacinio teismo 2019-11-21 nutartyje c. b. Nr. e3K-3-469-469/2019 pateiktiems išaiškinimams, pagal kuriuos tiekėjų galimybė pasitaisyti dėl ne iki galo aiškiai išviešinto reikalavimo teisei verstis veikla, be kita ko, apima ir jonizuojančios spinduliuotės gaminių licencijos priedo pataisymą – naujo gaminio įrašymą].

Lietuvos apeliacinio teismo nutartį skaitykite [čia](#).

TEISMŲ PRAKTIKA

2. Lietuvos apeliacinis teismas: prievolė, kylanti iš tiekėjo ir perkančiosios organizacijos papildomo susitarimo, nelaikytina siurprizine, todėl jos pagrindu tiekėjas negali pateisinti netinkamo viešojo pirkimo sutarties vykdymo (*UAB „Meresta“ v Pakruojo rajono savivaldybės administracija*), 2024-05-30

Tiekėjas ir PO sudarė viešojo darbų pirkimo sutartį dėl upės pakrančių ir miesto parko sutvarkymo (**Sutartis**). PO vienašališkai nutraukė Sutartį, nes tiekėjas savo sutartinių įsipareigojimų neįvykdė nei per Sutartimi nustatytą darbų atlikimo terminą, nei per papildomai PO suteiktą daugiau nei keturių mėnesių terminą, be to, tiekėjo parengtas darbo projektas neatitiko techninio projekto sprendinių, tiekėjas atliko ne visus Sutartyje nustatytus darbus, šie atlikti su defektais. Tiekėjas teisme ginčijo Sutarties nutraukimo teisėtumą.

Lietuvos apeliacinis teismas (**Teismas**), palikdamas galioti pirmosios instancijos teismo sprendimą, tiekėjo ieškinį atmetė.

Pirma, Teismas atmetė tiekėjo argumentus, kad dėl praleisto darbų atlikimo termino yra kalta pati PO, nes Sutarties vykdymo metu iškelė papildomą nepagrįstą sąlygą dėl naujo sutarties įvykdymo užtikrinimo, todėl dėl su draudiku užtrukusių derybų tiekėjas negalėjo tęsti darbų. Teismo vertinimu, PO reikalavimas pateikti naują sutarties įvykdymo užtikrinimo dokumentą nebuvo siurprizinė sąlyga, nes ši tiekėjui buvo žinoma pasirašant papildomą susitarimą dėl darbų atlikimo termino pratęsimo.

Antra, Teismas atmetė ir tiekėjo argumentą, kad PO atsisakė dalies darbų atlikimo. Sutartyje buvo nustatyta, kad tiekėjas įrengs dvejus laiptus, tačiau jis įrengė tik vienerius laiptus ir nepateikė jokių įrodymų, pagrindžiančių, kad PO atsisakė antrųjų laiptų įrengimo, juolab kad Sutartyje įtvirtintas reikalavimas, jog bet kokie pakeitimai turi būti įforminti papildomu susitarimu ar protokolu. PO yra priėmusi sprendimą antrų laiptų įrengimą finansuoti savo (ne ES) lėšomis, o antrų laiptų įrengimo darbams atlikti bus organizuojamas naujas viešasis pirkimas. Šios aplinkybės taip pat patvirtina, kad PO antrų laiptų įrengimo neatsisakė.

TEISMŲ PRAKTIKA

Trečia, Teismas nesutiko su tiekėjo teiginiais, kad jo įsipareigojimų įvykdymą patvirtina faktas, jog PO surašė ir įregistravo deklaraciją apie statybos užbaigimą ir raštu patvirtino atliktus darbus. Visų Sutartyje nustatytų darbų atlikimas turėjo būti finansuojamas ES paramos lėšomis. Tiekėjui neįrengus antrų laiptų, PO tam, kad nebūtų prarastas ES finansavimas, antrų laiptų įrengimą iš ES lėšomis finansuojamo projekto apimčių turėjo išimti, taip pat turėjo nustatyti ir fiksuoti tiekėjo darbų trūkumą, nurodytą defektiniame akte, pašalinimą, sumokėti tiekėjui sulaikytus mokėjimus už darbų trūkumą pašalinimą ir užbaigti statybos darbus surašant deklaraciją apie statybos užbaigimą.

Lietuvos apeliacinio teismo nutartį skaitykite [čia](#).

TEISMŲ PRAKTIKA

3. Lietuvos apeliacinis teismas: tiekėjo argumentais dėl neaiškių pirkimo sutarties sąlygų, kai ši buvo vykdoma ilgą laiką, tiekėjas iki vėlavimo suteikti paslaugas tokių argumentų nenurodė ir pan., netiesiogiai kvestionuojamos viešojo pirkimo sąlygos (UAB „Novian Systems“ v BĮ Viešųjų pirkimų tarnyba), 2024-06-06

Tarp tiekėjo – jungtinės veiklos partnerių UAB „Novian Systems“ ir Ukrainos bendrovės uStudio LLC, bei atsakovės VPT sudaryta Centrinės viešųjų pirkimų informacinės sistemos modernizavimo paslaugų teikimo sutartis (**Sutartis**). Tiekėjo narys UAB „Novian Systems“ (**ieškovas**) nurodė, kad vykdant Sutartį atsirado aplinkybės, kurios iš esmės pakeitė sutartinių prievolių pusiausvyrą – iš esmės padidėjo Sutarties vykdymo apimtys, darbo laikas bei įvykdymo kaina. Tiekėjui atlikus didžiąją dalį informacinės sistemos detalios analizės paaiškėjo, kad Kūrimo paslaugų apimtys yra gerokai išaugusios – jos tapo apie tris kartus didesnės nei buvo vertinama pasiūlymo pateikimo metu. Be to, vykdant Sutartį atsirado nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybės, susijusios su Rusijos agresijos veiksmais Ukrainoje. Dėl šių aplinkybių kilo poreikis pratęsti Sutarties vykdymo terminus ir padidinti Sutarties kainą. Šalys pratęsė Sutarties vykdymo terminus, tačiau tiekėjas paslaugų laiku nesuteikė.

Ieškovas inicijavo naują Sutarties pakeitimą, bet šalims nesuradus sutarimo, dėl to kreipėsi į teismą. Teismo proceso metu VPT nutraukė Sutartį, vėliau tokią pačią teisių gynbos priemonę pritaikė ir ieškovas.

Ieškovas kreipėsi į teismą prašydamas **(i)** panaikinti VPT sprendimą skaičiuoti delspinigius už vėlavimą arba sumažinti netesybų dydį; **(ii)** pakeisti Sutarties sąlygas dėl galutinio paslaugų suteikimo termino ir kainos (pratęsti Sutartį apie 1,5 m., o Kūrimo paslaugų kainą padidinti 3 kartus); **(iii)** pripažinti neteisėtu VPT sprendimą nutraukti Sutartį; **(iv)** pripažinti negaliojančiu VPT prašymą bankui išmokėti garantijos sumą.

VPT pateikė priešieškinį, kuriuo prašė: **(i)** iš ieškovo priteisti delspinigius; **(ii)** pripažinti neteisėtu ieškovo sprendimą nutraukti Sutartį.

TEISMŲ PRAKTIKA

Lietuvos apeliacinis teismas (**Lapt**), atmetė ieškovo ir VPT apeliacinius skundus ir paliko nepakeistą pirmosios instancijos teismo (**VAT**) sprendimą, kuriuo ieškovo ieškinys atmestas, o VPT priešieškinis patenkintas iš dalies (nepriteista dalis delspinigių).

Pirma, ieškovas neginčijo Pirkimo sąlygų, jų neprašė paaiškinti, todėl vėliau nepagrįstai Sutarties keitimo reikalavimą grindė tariamai neaiškiais techninės specifikacijos nuostatomis, dėl kurių neva padidėjo paslaugų teikimo apimtis. Atsižvelgiant į tai, netinkamą Sutarties vykdymą lėmė būtent netinkamas prievolių vykdymas, o ne VPT iškeltų reikalavimų ydingumas. Lapt nurodė, kad ieškovo argumentai dėl Kūrimo paslaugų apimties padidėjimo yra nepagrįsti ir dėl to, kad Sutartis buvo vykdoma ilgą laiką, šalys papildomu susitarimu pratęsdamos Sutarties vykdymo terminus įvertino visas priežastis tai daryti, ieškovas naują Sutarties pakeitimą inicijavo pasibaigus papildomai suderėtam terminui ir VPT pradėjus skaičiuoti delspinigius už vėlavimą. Ieškovas į VPT dėl galimo paslaugų apimties padidėjimo iš pradžių kreipėsi abstrakčiais argumentais, vėlavimą iš esmės grindė priežastimis, susijusiomis su padėtimi Ukrainoje. Be to, ieškovas įstatymų nustatyta tvarka neįrodė tokio ženklus paslaugų apimčių padidėjimo. Šios aplinkybės, be kita ko, neįrodo ir Pirkimo metu tiekėjų pateikti panašių kainų pasiūlymai, nes Sutarties vykdymas priklausė nuo paties ieškovo veiksmų.

Antra, Dėl šių aplinkybių Lapt sutiko su VAT vertinimu, kad ieškovas, be kita ko, savo reikalavimų negali grįsti techninėje specifikacijoje įtvirtintu informacinių sistemų kūrimo principu „Agile“, kuris, ieškovo vertinimu, reikalauja tokias paslaugų sutartis vykdyti lanksčiai. Lapt sutiko su VPT pozicija, kad AGILE metodologija, priešingai nei VPĮ ir Sutarties nuostatos, nėra materialioji norma, kurios pažeidimas kaltai šaliai sukeltų neigiamus padarinius.

Lapt, be kita ko, atmetė ieškovo argumentus, kad Pirkimo sąlygų neaiškumą patvirtina techninės specifikacijos nuostatose nurodoma išlyga, kad kai kurie reikalavimai bus patikslinti Sutarties vykdymo metu. Ieškovas Sutartį vykdė apie 1,5 m., tų pačių reikalavimų turinys ieškovui nebuvo neaiškus, o pagal Pirkimo sąlygas pats tiekėjas galėjo pasirinkti kai kurių reikalavimų įgyvendinimo būdą.

TEISMŲ PRAKTIKA

Trečia, dėl Sutarties keitimui taikomo teisinio reguliavimo Lapt atmetė ieškovo argumentus, kad VPĮ 89 str. nuostatos neva taikomos tik „klasikinėms“ keitimo situacijoms, kai klausimus dėl viešųjų pirkimų sutartinių santykių modifikavimo šalys sprendžia ne teisme. Iš kasacinio teismo praktikos neišplaukia tokia ieškovo pozicija, be to, iš jurisprudencijos matyti, kad bet kokiems viešojo pirkimo sutarčių pakeitimas galioja VPĮ normos – arba 89 str., arba 17 str., kuriame įtvirtinti viešųjų pirkimų principai. Ieškovo prašomi esminiai pakeitimai nebūtų suderinami su šiomis VPĮ nuostatomis, be to, nepagrįsta ieškovo pozicija, kad viešojo pirkimo sutarčių keitimams galėtų būti taikomos ir CK normos.

Ketvirta, Lapt nesutiko su VPT pozicija, kad Sutartis baigė galioti ne 2023-10-15 (vieną mėnesį po sprendimo ją vienašališkai nutraukti), o 2024 m. pradžioje, kai buvo panaikintos dvi VAT nutartis dėl laikinųjų apsaugos priemonių (**LAP**), kuriomis šio VPT sprendimo galiojimas buvo sustabdytas. Atsižvelgdamas į tai, Lapt sutiko su VAT vertinimu, kad delspinigiai negalėjo būti skaičiuojami iki 2024-01-05, nes Sutartis nustojo galioti 2022-10-15. Teisiškai nėra reikšminga, kad ginčo šalys dėl pritaikytų LAP po 2023-10-15 vis dar susitikdavo bendrai diskutuoti dėl Sutarties vykdymo eigos, kadangi tik dėl to VPT pozicija (valia) dėl Sutarties nutraukimo nepasikeitė.

Lietuvos apeliacinio teismo nutartį skaitykite [čia](#).

Vilniaus apygardos teismo sprendimą skaitykite [čia](#).

Viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos praktika

Patikimos rekomendacijos visais viešųjų
pirkimų proceso klausimais.

[Susipažinkite su komanda](#)

Plačiau apie „Ellex Valiunas“ – ellex.legal/lt

